

HE 13/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Positiiviset ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä

Tartuntatautilain tavoitteena on tartuntatautien ja niiden leviämisen ehkäisy. Tartuntatautilaki uudistuksen tavoitteena on selkeyttää mahdollisuudet väestömme suojaamiseksi tartuntatautiuhkilta.

Positiiviset ry on suhteellisen tyytyväinen Suomessa toteutettuun hivin ja aidsin ennaltaehkäisyyn, tartunnan saaneiden diagnosointiin ja hoitoon sekä hiv-tartunnan saaneiden kohteluun. Havaittuihin merkittäviin epäkohtiin on aina saatu yhteistyössä viranomaisten kanssa muutos.

Positiiviset ry on huolissaan tällä hetkellä käytävästä keskustelusta, jossa maahanmuuttopolitiikka on sekoittunut tartuntatautilain uudistukseen. Keskustelu hallitsemattomasta maahanmuutosta ja terveysturismista Suomeen saamaan hiv-hoitoa ei perustu mihinkään tutkittuun tietoon eikä kenenkään tai minkään maan (toisen valtion) kokemuksiin.

Paikkaansa pitämättömät oletukset eivät voi olla lainsäädäntötyön perusteena. Hivin osalta joidenkin tahojen esittämät ehdotukset hiv-hoidon, ehkäisyyn, testauksen ja neuvonnan rajaamisesta muilta kuin suomalaisilta tai kuntalaisilta lisäävät hiv-tartuntoja ja hoidon kustannuksia. Tällainen rajaaminen itse asiassa muodostaa uhan kansanterveydelle.

Suomessa on onnistuttu hivin ehkäisyssä ja hoidossa hyvin

Vuonna 1984 Lääkintöhallituksen nimittämä AIDS-asiantuntijaryhmä antoi suosituksensa toimenpiteistä aidsin (nyk. hivin) ehkäisemiseksi. Esitys sisälsi mm. ohjeet taudin diagnosoinnista ja hoidosta, tartuntojen ilmoittamisesta, epidemiologisesta tutkimuksesta ja seurannasta sekä tiedotuksesta. HIVin ehkäisy politiikan tavoitteena oli 1) uusien tartuntojen mahdollisimman pieni määrä, 2) tartunnan saaneiden ja sairastuneiden mahdollisimman hyvä tutkimus ja hoito sekä 3) tartunnan saaneiden ja sairastuneiden ihmisarvoa kunnioittava kohtelu.

Näillä ohjeilla Suomessa on onnistuttu hiv-infektion ennaltaehkäisyssä ja hoidossa hyvin. Epidemian alkuaikoina tehdyt päätökset ihmisarvoa kunnioittavasta tavasta taltuttaa hiv/aids ovat osoittautuneet toimivaksi päätökseksi.

Vuosituhannen taitteessa viranomaisten ripeä toiminta varmisti hiv-epidemian taittumisen huumeita käyttävien keskuudessa, eikä hiv ole lähtenyt merkittävästi leviämään Suomessa seksiteitse vaikkakin seksi on Suomessa pääasiallinen hivin tarttumistapa.

Kansanterveyslaitoksen jo vuonna 1997 julkaisemassa oppaassa Hiv-seulonta äitiysneuvoloissa todetaan seuraavaa: *”Tehostetun HIV-seulonnan tavoitteena on hyödyntää uuden lääkehoidon mahdollisuuksia ja varmistaa, ettei lapsi joka syntyy HIV-positiiviselle äidille saisi tartuntaa. HIV-seulonnan aloittamisella kaikissa neuvoloissa pyritään myös HIV-tartuntojen vähentämiseen tähtäävän neuvontatyön tehostamiseen.”*

Vuoden 1998 alusta kaikille raskaana oleville on tarjottu hiv-testiä. Hyvin merkittävänä asiana Suomessa on pystytty ehkäisemään kaikki hiv-tartunnat äidistä lapseen, mikäli äidin hiv-tartunta on ollut tiedossa.

Hiv-tartunnat on ehkäistävissä lääkityksellä, kondomin käytöllä ja ruiskujen sekä neulojen vaihdolla

Suomessa, Euroopassa ja maailmalla hiv/aids on yksi sairauksista, josta on merkittävä määrä tutkimukseen ja näyttöön perustuvaa tietoa. Me tiedämme miten hiviä voidaan ennaltaehkäistä ja hoitaa sekä epidemian seuranta on erittäin hyvällä tasolla.

Tartuntatautien ehkäisytöimet riippuvat ehkäistävän taudin vaarallisuudesta, leviämisestä ja ehkäisymahdollisuuksista. Hiv-tartuntoja pystytään ehkäisemään. Hivin osalta on tunnistettu avainryhmät, joiden tavoittaminen on ensiarvioisen tärkeää hivin ennaltaehkäisyssä.

Tällä hetkellä haasteena on, että hiv-tartunnat todetaan liian myöhään. Hivin suhteen tartuntojen ehkäisemisen yksi avain on neuvonnan ja testauksen tarjoaminen matalalla kynnyksellä.

Henkilön itsensä ja yhteiskunnan etu on hiv-tartunnan mahdollisimman varhainen toteaminen, ja että henkilö sitoutuu asianmukaiseen lääkehoitoon. Tällöin tartuntariski ympäristölle on merkittävästi pienempi. On pitkään tiedetty, että äidistä lapseen tartunnat voidaan estää: Tämän lisäksi tänä päivänä tiedetään myös, että toimivalla lääkityksellä hiv ei tartu seksiteitse.

Oikeus terveyteen, myös hivin hoito, on ihmisoikeus ja sen lisäksi se on kustannusvaikuttavaa. Mikäli äidistä lapseen tartuntoja ei ehkäistä, hoidon hinta moninkertaistuu.

Hiv-tarttuu henkilöiltä, jotka eivät tiedä olevansa hiv-positiivisia tai joilla ei ole mahdollisuutta suojautua

Tartuntatautien suhteen uhan kansanterveydelle voivat muodostaa henkilöt, jotka ovat pitkään hiv-positiivisia sitä tietämättään tai henkilöt, jotka eivät syystä tai toisesta pääse tai uskalla hakeutua hoidon piiriin. Tästä syystä minkään lakien tai viranomaisten toimenpiteiden ei tule lisätä tai vaikeuttaa kenenkään hiv-testiä, neuvontaan tai hoitoon hakeutumista.

Vaikeuttamalla hiviin liittyvän neuvonnan, tuen ja hoidon saatavuutta, lisätään hiv-tartuntoja. Jo pelkästään asenneilmapiiriin kiristyminen johtaa siihen, että esimerkiksi erityisen haavoittuvassa asemassa olevat seksityöntekijät ja paperittomat henkilöt eivät uskalla hakeutua terveystalveluiden piiriin.

Pelot eivät voi olla lähtökohtana lainsäädäntötöylle

- Positiiviset ry:n tiedossa ei ole yhtään henkilöä, joka olisi muuttanut Suomeen ainoastaan saadaakseen hiv-lääkityksen.
- Positiiviset ry:n tiedossa ei ole, että mihinkään muuhunkaan maahan olisi hakeuduttu ainoastaan sen takia, että hiv-lääkitys on tarjolla. Euroopan maista hiv-lääkitys on tarjolla kaikille sitä tarvitseville ainakin Ranskassa, Englannissa, Irlannissa ja Norjassa. Hiv-hoito ei muodosta minkäänlaista havaittavaa maahan muuttamisen vetovoimatekijää missään maassa.

- Onko mahdollista, että esimerkiksi Venäjältä hakeutuisi ihmisiä hiv-hoitoon Suomeen?

Ne hiv-positiiviset Venäjällä, jotka kykenevät sitoutumaan hoitoon, saavat ilmaisen toimivan lääkehoidon kotimaassaan. Jos potilas Venäjällä ei pysty tulemaan kotimaassaan hiv-keskukseen saamaan hoitoa, niin hänellä todennäköisesti ei ole kykyä hakeutua hoidon piiriin Suomessa. Myöskään mitään osoitusta ei ole siitä, että ihmisiä olisi hakeutunut Norjaan saamaan hiv-hoitoa.

Suomessa maahanmuuttajat ovat pieni ryhmä. Tämänhetkisten pakolaisten lähtömaat ovat hivin suhteen matalan esiintyvyyden alueita eikä sen vuoksi kuviteltu tartuntatautien tilanne hivin suhteen näiden ryhmien keskuudessa saa olla lähtökohta lainsäädäntötyölle, jonka vaikutukset kantavat pitkälle tulevaisuuteen.

Suomen perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Säännös ulottaa julkisen vallan turvaamisvelvollisuuden perustuslain 2 luvussa säädettyjen perusoikeuksien ohella myös Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa turvattuihin ihmisoikeuksiin. Turvaamisvelvoite ulottuu siten myös lapsen oikeuksien yleissopimuksessa taattuihin oikeuksiin. Suomi on sitoutunut myös kansainvälisesti lääkityksen ja hoidon yleiseen saatavuuteen.

Positiiviset ry:n näkemys on, että kaikille maassaolostuksesta riippumatta tulee tarjota hiviin liittyvä neuvonta, testaus, hoito ja lääkitys. Hiv-lääkityksellä voidaan ehkäistä hiv-tartunta äidistä lapseen ja olipa äidin maassaolostatus mikä tahansa, lapsen tartunnan ehkäisevä lääkitys tulee tarjota.

On ensi arvoisen tärkeää, että Suomessa säilytetään ilmapiiri sellaisena, että kaikki ihmiset uskaltavat hakeutua neuvonnan, testauksen ja hoidon piiriin. Hoidon takaaminen positiivisen testituloksen saaneille motivoi hakeutumaan hiv-testiin. Vain tällä tavoin voidaan varmistaa tartuntatautien leviämisen ehkäisy.

Helsingissä 6.4.2016

Positiiviset ry

Sini Pasanen
toiminnanjohtaja

Tapani Valkonen
puheenjohtaja

Positiiviset ry, HivFinland rf on hiv-tartunnan saaneiden ja heidän läheistensä edunvalvontajärjestö jonka tarkoituksena on ylläpitää ja parantaa hiv-tartunnan saaneiden elämänlaatua fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti.

Yhdistyksen tarkoituksena on valvoa ja ajaa hiv-tartunnan saaneiden etuja yhteiskunnassa, toimia asiantuntijana heitä koskevilla kysymyksissä, ehkäistä syrjintää ja syrjäytymistä, toimia hiv-tartunnan saaneiden potilasjärjestönä, tukea hiv-tartunnan saaneita ja toteuttaa ennaltaehkäisevää terveyskasvatustyötä. Yhdistys järjestää mm. vertaistukitoimintaa, koulutus- sekä asiantuntijaluentoja ja osallistuu yhteiskunnalliseen sekä terveydenhuollosta käytävään ammatilliseen keskusteluun.